

צריך האדם לנצל את ההזדמנות הפז שניתן לכלל ישראל בימים שבין כסא לעשור!!!

"אלא יש לומר שהיות והכהן העומד בשעת עבודותיו לפני ה' יש לו חשיבות יתירה אף יותר מהצדיקים, על כן אה"נ שאין הקב"ה מייחד את שמו על הצדיקים, ושמשום כך לא כתוב כאן על יהושע ה' אלוֹקֶיךָ, מ"מ על הכהן העובד בבית המקדש ואפילו אינו בעל מדריגה גבוהה, בכל זאת עמידתו בעבודה לפני ה' מקנה לו באותה שעה חשיבות יתירה והקב"ה מייחד שמו עליו."

"צא ולמד כמה גדולה היא העבודה לפני ה' שמרוממת את האדם עד למדריגה ששם ה' מתייחד עליו ביחוד, ובזמנינו שאין לנו עבודה של בית המקדש הרי שאין לנו אלא את התפילה, ומעתה מי שעומד בתפילה הרי הוא עומד לפני ה' ומתעלה למדריגה גבוהה ועילאית כל כך, עד שאפשר לייחד את שם ה' ולקרוא עליו את הלשון ה' אלוֹקֶיךָ", עכ"ל.

« שערי דמעות לא ננעלו! »

ובספר יערות דבש להגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל (ה"א דרוש ד) כתב דרוש ארוך בענין התעוררות לתפילה, וכתב בזה"ל: "וצריך האדם להיות חרד בתפלה, כי זה אשר נשאר לנו בגולה, ואין לנו עבודה, וזהו עבודה, וכמה יש לאדם להתבונן בו ולעמוד בהכנעה יתירה וכפיפת קומה ומלין לצד עלאי ימלל בנחת ובכונה, ואשרי למי שמתפלל בדמעה ולב נשבר ונדכה, כי לא ישוב ריקם, ועל מה נבטח בגולה ומה יגן בעדנו, אם לא בתפלה ובקשה מקירות לב", עכ"ל.

וכתב עוד: "אם אדם מתפלל אחר כך בכונה ובבכי ודמעה, מעלה כל תפלות מכמה שנים אשר סביב נקבצו לו, כי נשאר עומדים ברפיון מבלי עליה, וכעת על ידי תפלה זו הם עולים במעלה בית אל", עכ"ל.

והנה כבר אמרו חז"ל (בבא מציעא נט.) "אמר רבי אלעזר, מיום שנחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה, שנאמר גם פי אָזַעַק וְאֶשְׁעֶ שְׁתֵּם תְּפִלְתֵי (איכה ג. ח), ואף על פי ששערי תפלה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו, שנאמר שְׁמַעַה תְּפִלְתֵי ה' וְשׁוֹעֲתֵי הָאֲזִינָה אֶל דְּמַעְתֵי אֶל תְּחַרֵּשׁ (תהלים לט. יג)", עכ"ל.

ופרש"י, "אל דמעתי אל תחרש, יש לשנותו מלשון בקשה, ולומר בזו אני בוטח שאין דרכך לשתוק ולא להחריש", עכ"ד. ובתוס' כתבו, "אינו אומר שמע אל בכי או ראה דמעתי, אלא אל תחרש, כלומר, בטוח אני שלא תחרש דשערי דמעות לא ננעלו", עכ"ד.

והיינו, כי ע"י הדמעות אנו בטוחים, כי שערי דמעות לא ננעלו, והטעם כי התפילה בדמעה מורה שהתפילה בכונה ובלב נשבר, ועי"ז מתקבלין התפילות, ועל חזקיהו המלך כתוב בפסוק (מלכים ב' כ. ב) "ויסב את פניו אל הקיר ויתפלל וגו' ויבן חזקיהו בכי גדול", והועילה תפילתו מיד, וכן בחנה כתיב (שמואל א' א. י) "ותתפלל על ה' ובכה תבכה", ונענתה בתפילתה, כי שערי דמעות לא ננעלו, וברבינו בחיי כתב (בראשית א. יח) "כשם שהתענית קרבן, כך הדמעה בשעת תפילה קרבן, כנגד ניסוח המים עם הקרבנות, ועי"ז מתקבל יותר לרצון לפניו ית"ש", עכ"ל.

« מה זה 'הסתר בתוך הסתר'?

כתוב בפרשתינו וְאֶנְכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פְּנֵי בְיֹם הַהוּא וְגו' (דברים לא. יח), וצריך להתבונן, מהו כפל הלשונות של הסתר אסתיר, ועוד, מדוע שינה הכתוב לכתוב פעם אחת עם ה' ופעם שנית ב'א', הול"ל לנקוט בשניהם או א' או ה'.

ובספר "דברי אליהו" (פרשת וילך) מביא ביאור בשם הגר"א, כי יש שני סוגי הסתר פנים, בהסתר פנים רגיל - המתבטא באיזה צרה הבאה על כלל ישראל, אזי מיד מקימים קול צעקה, ומתפללים ומתחננים להקב"ה, וע"י הקול קול יעקב, משברין המחיצות של ברזל שבין ישראל לאביהם שבשמים, אולם לפעמים כאשר הקב"ה רוצה ח"ו להעניש את ישראל, אזי עושה שיחשבו שהוא מקרה ודרך העולם, וממילא מתרפים מלהתפלל ולבקוע שערי שמים, וחושבים כי אינו מהשגחתו ית"ש רק מסדרי הטבע ודרכיו, ועל זה אמר "ואנכי הסתר", ומה מסתיר, את "אסתיר פני מהם", שאין מרגישים שיש כאן אסתיר פני מהם, שלא יבינו שממנו ית"ש יהא העונש ע"י שהסתיר פניו ממנו, ולא יבקשו רחמים, כדי שיקבלו עונשם, ע"כ. (וכן כתבו תלמידי בעש"ט משם הבעש"ט הק)."

והנה דברי הגר"א הללו הם הערה נוראה, כי מה שאנו מתרפין בתפילה הוא גזירה ח"ו, והוא הסתר פנים מיוחד כדי שח"ו יוכל לבוא עונשין ופורענות, כי אין כוחנו אלא בפה, ואם מתרפין מן התפילה הרי אנו מתרפין מן הכח היחיד שיש לנו, וממילא ח"ו אנו בסכנה.

« בעת התפלה מתעלה לדרגה גבוהה מנביאים בחיים חיותם! »

עוד כתוב בפרשתינו וה' הוא ההלך לְפָנֶיךָ הוּא יְהִי עִמָּךְ לֹא יִרְפָּךְ וְלֹא יַעֲזֹבֶךָ לֹא תִירָא וְלֹא תַחַת (דברים לא. ח), ולכאורה יש לדקדק מדוע נאמר 'וה' הוא ההולך' ולא כתיב 'ה' אלקיך', כמו שכתוב לעיל ה' אֱלֹקֶיךָ הוּא עִבֵר לְפָנֶיךָ (דברים לא. א).

וביאר האור החיים הק', שהטעם בזה לפי שאין הקב"ה מייחד את שמו על הצדיק בחיים חיותו (תנחומא תולדות ז), לכך כאן בפסוק שמדברים בו אודות יהושע, לא התייחד שם ה' עליו, משא"כ לעיל כשמדובר על כללות ישראל בזה הקב"ה מייחד שמו עליהם כמו שנאמר בעשרת הדיברות (שמות כ. א) "אנכי ה' אלוֹקֶיךָ וגו'".

והקשה הגאון רבי צבי שרגא גרוסברד זצ"ל בספרו "דעת שרגא", בזה"ל: "ותמוה דהלא לעיל בפרשת כי תבא כתבה התורה (א. כו.) "ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך וגו'", והרי הפסוק הזה מדבר על כהן שיהיה בימך (רש"י שם), דהיינו שמדבר אף על כהן פשוט בדרגותיו שיתכן ויש פיקפוק לא לתת לו את הביכורים ושעליו צריכה התורה להדגיש לכהן שיהיה בימך, ועל כהן זה מתייחד שמו יתברך בצורה ישירה ואישית כשהמביא ביכורים אומר לכהן הגדתי לה' אלוֹקֶיךָ, והיתכן, והלא אין הקב"ה מייחד את שמו על החיים, ואם על צדיקים גמורים כהאבות וכיהושע בן נון לא התייחד שמו יתברך היתכן שיתייחד על כהן הדיוט."

ובענין צורת התפילה האין היא, כבר מפורש בשו"ע (א"ח סי' צ"ח סעי' ג) ש"יתפלל דרך תחנונים כרש המבקש בפתח ובנחת, ושלא תרעה עליו כמשה ומבקש ליפטר ממנה", ובמשנ"ב (סק"ט) כתב, ש"אע"פ שאומרה בלשון תחנונים, אם אינו מחשב כמו שצריך דבר, ובא לבקש מלפני המלך, אלא שמתפלל מפני החיוב לצאת ידי חובתו, אינו נכון, ומאוד צריך לזהר בזה, ומ"מ בדיעבד אפילו אם לא אמרה בלשון תחנונים לא יחזור ויתפלל", עכ"ל. ובביאור הלכה כתב ד"א שיחזור ויתפלל.

ומעתה יוצא דבר נורא, כי יכול להיות שיתפלל בלשון תחנונים וכוונה, ומ"מ אם אינו מלווה בהרגשה של חסרון, של נצרך, וכך הוא בא לבקש מלפני המלך לא יצא יד"ח לכתחילה.

וכבר כתב הרבינו יונה על המשנה (אבות פ"ב מ"ג) "וכשאתה מתפלל אל תעש תפילתך קבע אלא תחנונים לפני הקב"ה, שיאמר התפילה כעני המתחנן ושואל דבר שהוא צריך" וכו', כי כל אדם צריך רחמים, ואם משחקת לו השעה כשהשם מאריך אפו וחונן עליו, לא על צדקותיו מרחם עליו, וצריך להתחנן לו פן ינחם ה' על אשר ניחם על הרעה, כי שמה יגרום החטא ולא כל שעתא ושעתא מיתרחש ניסא", עכ"ל.

כלומר, כי הלא אין צדיק אשר יעשה טוב ולא יחטא, וכל מה שהקב"ה נותן לנו הוא רק בחסדיו ורחמיו הגדולים, ולא משורת הדין, ולכן צריך להתפלל ולהתחנן לפניו ית"ש שימשיך ליתן לנו חסדים. והלא הדברים ק"ו הוא, כי אפילו כשהשעה משחקת לו לאדם, ויש לו כל טובה וברכה, הוא צריך להתפלל ולהתחנן כעני המתחנן ושואל דבר שהוא צריך, כי הכל הרי הוא מחסדי המקום, וכ"ש וק"ו כשאין השעה משחקת לו, ואין לו לאדם כל מה שהוא צריך, שמוטל עליו להתפלל ולהתחנן ולבקש את כל צרכיו, בכוונה והרגשה אמיתית ופנימית.

ובמיוחד כאשר עומדים בתחילת השנה, הרי אמרו בגמרא (ר"ה טז) "אמר רבי יצחק כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה", ופרש"י "שרשה בתחילתה, שישראל עושין עצמן רשין בר"ה לדבר תחנונים ותפילה כענין שנאמר תחנונים ידבר רש (משלי יח, כג), עכ"ל.

« התעוררות לתפלה בעשרת ימי תשובה! »

אי' בטור (סי' תר"ב), "ובכל הימים שבין ר"ה ליוה"כ מרבין בתפלות ובתחנונים וכו', ונוהגין בספרד שגם בשבת מרבין לומר סליחות ותחנונים, ואני תמיה על מנהגם שהרי אין מריעין בשבת וכו', ובאשכנז אין נוהגין כן", עכ"ל,

ובבית יוסף כתב, "נראה ליתן טעם למנהגם שהם סוברים דהלכה כמ"ד (תענית יט) מתריעין בשבת על עיר שהקיפוה גוים או שטפוה נהר, לפי שהוא דבר נחוץ וכו', וכיון דבעשרת ימי תשובה התפלה נשמעת יותר מבימים אחרים, וגם באותן הימים האדם מוכן להיות נגמר דינו ביום הכפורים, אין לך דבר נחוץ יותר מזה וכו'", עכ"ל.

ולמדנו מדברי הטור והבית יוסף, את גודל כוחם של עשי"ת, עד כדי שמתירין לעוק ולהריע בשבת, והוא ממש מצב כמו עיר שהקיפוה גוים, כי הוא דבר נחוץ שאין לך דבר נחוץ יותר מזה, כי התפילה נשמעת באותם הימים.

והנה הבית יוסף כתב שבאותם הימים מוכן להיות נגמר דינו ביום הכפורים, והיינו דעדיין לא נגמר הדין, והוא תלוי ועומד, ובעשי"ת יכול הוא לתקן או לקלקל, וכל עשי"ת הם הימים של גמר הדין, ולכן אומרים וכתבנו בספר החיים, ולא וחתמנו, כי עדיין לא נגמר הדין, וכמו שכתב הגר"א (ביאור הגר"א תקפ"ב ס"ט), ע"ש.

עוד אנו רואים בגמ' ביצה (דף טז) "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים", ומבואר מזה שכל אלו הימים הם ימי

הכתיבה, ועדיין יכול לתקן, וזהו שכתב הבית יוסף שבאלו הימים הוא מוכן לגמור דינו ביוה"כ, ולכן מריעין וזועקין באלו הימים ואפילו בשבת.

עוד אמרו בגמ' (ב"מ קו. ורש"י), מי שאמר לחבירו לזרוע חטים, והלך הלה וזרעו שעורים, ונשתדפו רוב השדות שבאותה בקעה, והשאלה הנשאלת היא, האם יכול לומר לו אפילו הייתי זורע חטים היתה משתדפת, שהלא רוב השדות נשתדפו, או שמא יכול לומר לו אילו הייתי זורע חטים לא היה משתדף, כי אני בקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחני בחטים, ולא בקשתי על שעורים, ולכן אילו הייתי זורע חטים לא היה משתדף, ובגמ' הסיקו, מסתברא שיכול לומר לו אם הייתי זורעה חטים, היה מתקיים בי הפסוק וְתִגְזַר אֱמֹר וְיָקָם לָךְ (איוב כב, כח), מה שתבקש מן היוצר יעשה, ע"כ תוכן דברי הגמ' שם.

והנה לכאור' צ"ב, שהרי למדנו בגמ' (תענית ח) "אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו, שנאמר נְשָׂא לִבְבוֹנוֹ אֶל כַּפָּיִם (איכה ג, מא), איני והא אוקים שמואל אמורא עליה ודרש ויפתוהו בפייהם ובלשונום יִכְבְּוּ לוֹ. וְלִבָּם לֹא נָכוֹן עִמּוֹ וְלֹא נֶאֱמְנוּ בְּבְרִיתוֹ (תהלים עח, לו), ואף על פי כן והוא רחום יכפר עון וגו', (ומשמע שמתקבלת התפילה אפילו בלי כוונה, ומתרת הגמ') לא קשיא כאן ביחיד כאן בציבור", ופירש"י, "בציבור תפילתם נשמעת ואף על פי שאין לב כולם שלם", דהיינו, שבציבור נשמע אפילו במצב של "ולבם לא נכון עמו", ותפילת יחיד רק כשמישים נפשו בכפו, וא"כ איך יכול הוא לומר ולטעון שהיה פועל בתפלתו, ואולי לא התפלל בשלימות הכוונה כראוי, ואיך הוא טענה המתקבלת בדיון תורה.

אלא הביאור בזה הוא, כי אי' בגמ' (ר"ה דף יח) "אמר רב שמואל בר איניא משמיה דרב, מניין לגזר דין של צבור וכו' אע"ג שנחתם, נקרע, שנאמר פה' אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קְרָאָנוּ אֵלָיו (דברים ד, ז) והכתיב דָּרְשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ (ישעיהו נה, ו), התם ביחיד הכא בצבור, ביחיד אימת אמר רבה בר אבוחאלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ", עכ"ל. ופירש"י "אימת מצוי לו, דכתיב בהמצאו".

ומבואר שיחיד המתפלל בין כסא לעשור, יש לו כח לפעול כמו כח של ציבור בשאר ימות השנה, ויכול היחיד בזמנים אלו לקרוע גזר דין, אף אחר שנכתב ונחתם.

וא"כ גם לענין זה, שבעשי"ת תפילת היחיד נשמעת ואפילו במצב של 'ולבם לא נכון עמו' מ"מ התפילה פועלת, וזה הוא מתנה נפלאה, ימים של כח התפילה מיוחד, שאפילו בלא כוונה הראיה מתקבלת התפילה ומועלת.

ובזה מובן דברי הגמ' הנ"ל, שיכול האדם לטעון שאילו היה זורע חטים היתה מתקיימת אצלו 'ותגזר אומר ויקם' אע"פ שבשאר ימות השנה צריכים לכוון היטב בתפלה באופן של לשים נפשו בכפו, כמבואר בגמ' הנ"ל (תענית ח) כדי שהתפלה תתקבל, מ"מ בעשי"ת התפילות מתקבלות גם באופן שלא מכוון היטב כ"כ.

ומעתה זהו ביאר דברי התנא דבי אליהו (תנדבא"ז פכ"ב) שכ' בזה"ל: "רבי נהוראי אומר, מפני מה נתנה קורת רוח בעשרת הימים מר"ה ועד יוה"כ, כנגד עשרה נסיונות שנתנסה אברהם אבינו ונמצא שלם בכלם, לפיכך נתן הקב"ה לישראל עשרת הימים שבין ר"ה ליוה"כ, וכנגד עשרת הדברות שקיבלו ישראל בסיני, שאם יעשו תשובה שלימה בעשרת הימים מר"ה עד יוה"כ שיקבלם בתשובה שלימה", עכ"ל.

ומבואר מדברי רבי נהוראי, שעשרת ימי תשובה אינם רק ימים שיש בהם חיוב של עבודה ותשובה, אלא הם מתנה גדולה שנתן הקב"ה לישראל, ועל זה שואל מפני מה ניתנה קורת רוח בימים אלו, ואמרו שהוא כמתנה על הנסיונות שנתנסה אברהם אבינו ע"ה ועמד בהם, ובזכות הנסיונות שעמד זכינו למתנה עצומה זו של עשרת ימי תשובה.

...שבעשי"ת
תפילת היחיד
נשמעת ואפילו
במצב של 'ולבם לא
נכון עמו' מ"מ
התפילה פועלת,
וזה הוא מתנה
נפלאה, ימים של
כח התפילה מיוחד,
שאפילו בלא כוונה
הראיה מתקבלת
התפילה ומועלת...